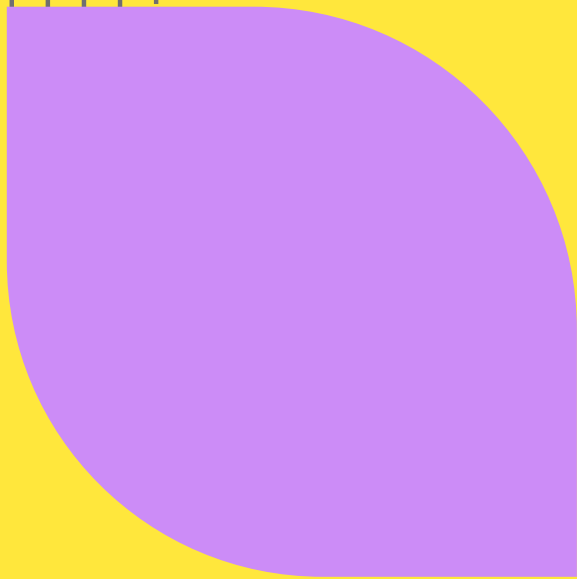
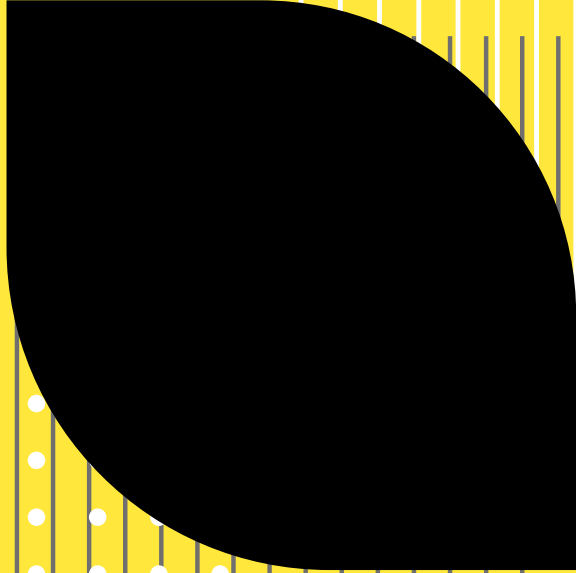
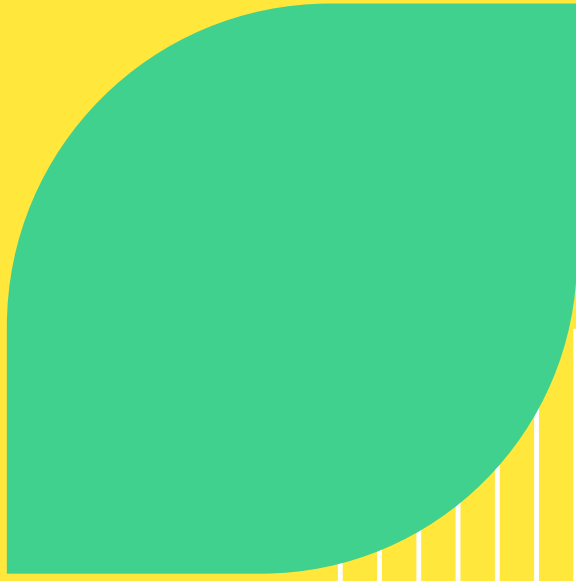
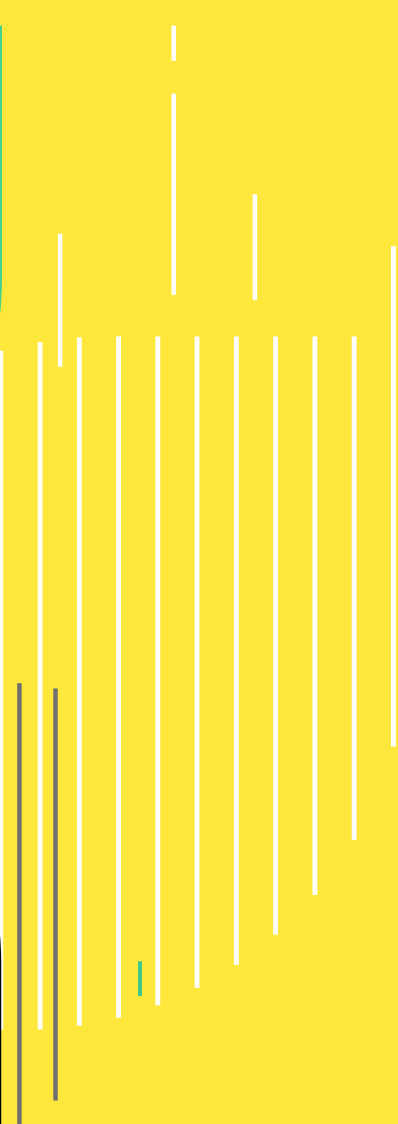
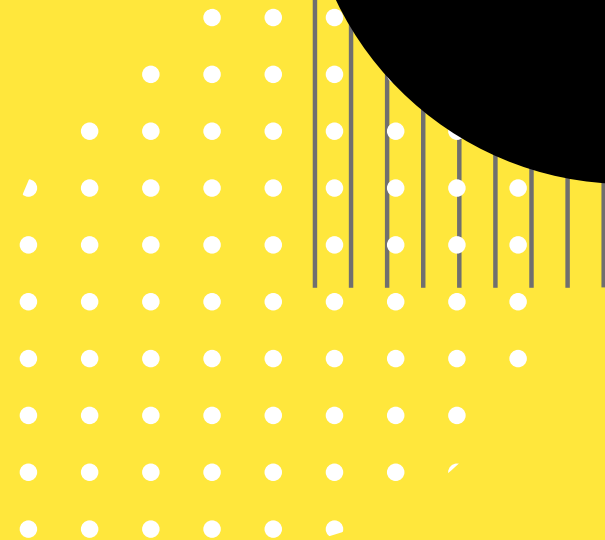
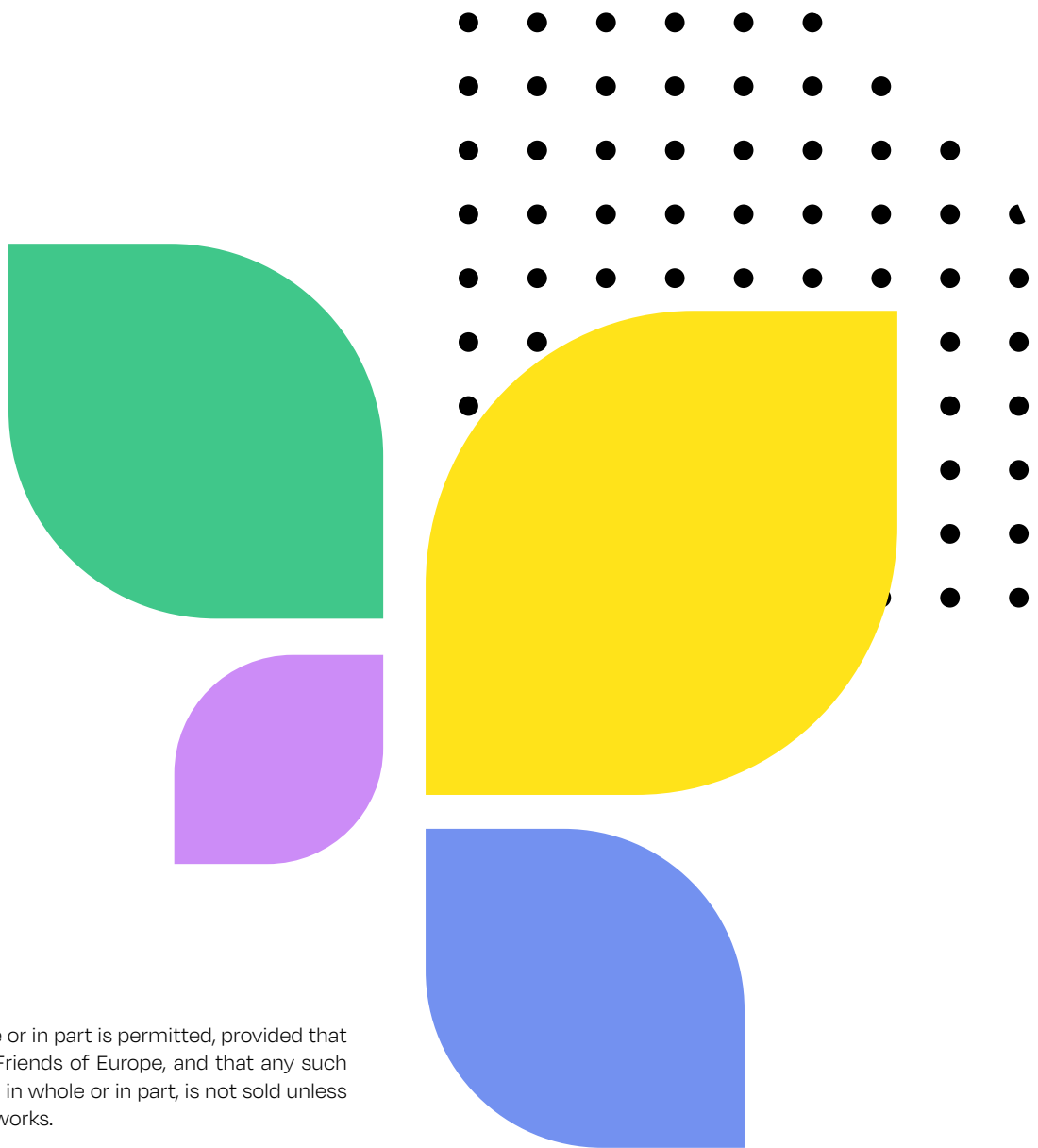

2024 VOICES

Citizens
speak up!

Reproduction in whole or in part is permitted, provided that full credit is given to Friends of Europe, and that any such reproduction, whether in whole or in part, is not sold unless incorporated in other works.

© Friends of Europe - February 2024

The European Commission support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents which reflects the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

With the support of:

Burgers centraal in het vernieuwd Sociaal Contract

Het huidige sociaal contract van Europa stamt uit een naoorlogse periode en sluit niet meer aan bij de huidige realiteit. Toenemende uitdagingen en crisissen, variërend van klimaatverandering tot automatisering, economische achteruitgang, digitale dreigingen en de snelle verspreiding van (des)informatie, heeft maatschappelijke zorgen, verwarring en frustraties naar een kritiek punt gebracht in het nieuwe millennium. Toenemende sociale ongelijkheden hebben bij **burgers gevoelens van uitsluiting, zich niet vertegenwoordigd voelen en cynisme opgeroepen**, doordat zij constateren dat **politici niet naar hen luisteren en de wil missen om doeltreffende oplossingen door te voeren**.

De tijd is rijp om het sociaal contract van Europa te vernieuwen op een manier die eerlijke vertegenwoordiging, betrokkenheid en inclusie van alle burgers bevordert. **Burgers zijn de belangrijkste betrokkenen en dienen niet alleen een beginpunt, maar ook een eindpunt te zijn.**

Deze benadering weerspiegelt de kerndoelstelling van Debating Europe, de eenheid voor burgerbetrokkenheid van Friends of Europe. Wij spannen ons in om de collectieve intelligentie van burgers te mobiliseren via focusgroepen, om beleidsideeën te ontwikkelen en te verfijnen die daadwerkelijk hun aspiraties weerspiegelen. Zo willen we een meer inclusief, duurzaam en vooruitstrevend Europa creëren.

Ons rapport '*2024 Voices - Citizens Speak Up!*' is gebaseerd op inzichten van 2024 burgers uit zeven Europese landen: België, Frankrijk, Duitsland, Italië, Polen, Spanje en Zweden. Het rapport laat zien wat burgers voelen en denken over de uitdagingen waar Europa voor staat. Het is niet alleen een verzameling meningen, maar vormt ook de hoeksteen van een unieke reis die doorgaat tot 2030 en daarna. Dit ondersteunt het werk van Friends of Europe om een vernieuwd Sociaal Contract voor Europa te ontwerpen, dat eerlijkheid bevordert, ervoor zorgt dat niemand achterblijft en dat actief luistert naar de stem van de burgers.

Eén doel, meerdere perspectieven

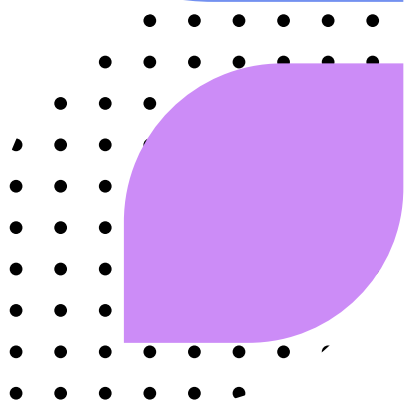
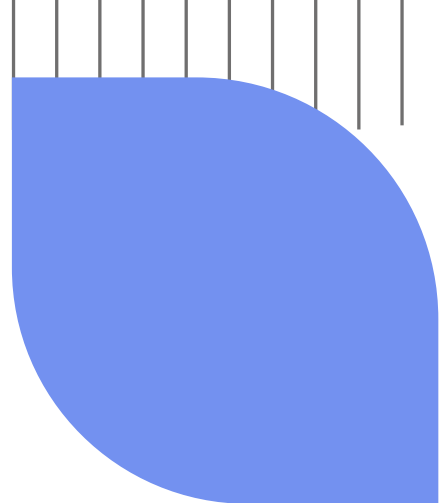
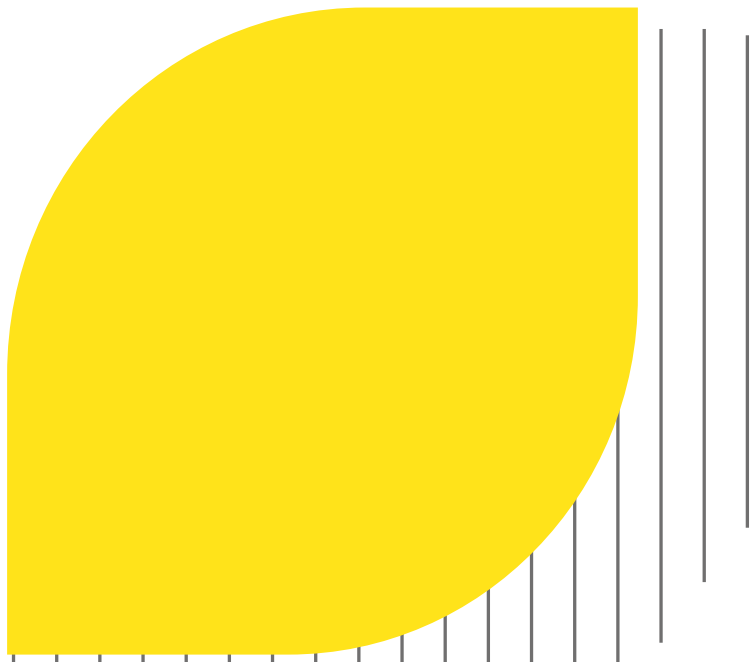

Tijdens ons onderzoek concentreerden we ons op vier thema's: **het ondersteunen van de groene transitie, het bevorderen van inclusieve en duurzame groei, democratie voor iedereen en het versterken van veiligheid en veerkracht**. Deze thema's stonden centraal in onze discussies, niet alleen omdat ze tot **de meest dringende kwesties behoren waarmee Europa momenteel wordt geconfronteerd**, maar ook **omdat ze elkaar vaak overlappen**. Of het nu gaat om politieke apathie die leidt tot inactiviteit op het gebied van klimaatverandering of een verslechterende mondiale veiligheidssituatie die leidt tot financiële inflatie, veel van de bevindingen in dit onderzoek pasten niet netjes in één categorie en moesten holistisch benaderd worden. In de hedendaagse wereld gaan economische groei en duurzaamheid hand in hand, en moet veerkracht van de hele samenleving gepaard gaan met sterke democratieën.

Naar oplossingen moet op een vergelijkbare manier worden gekeken, **waarbij van vooruitgang op één gebied wordt verwacht dat het resultaten oplevert op andere gebieden**. Sommige voorstellen, zoals de noodzaak om werknemers in essentiële diensten zoals onderwijs, gezondheidszorg en wetenschap beter te waarderen en te belonen, worden gezien door deelnemers als middelen om een **domino-effect te creëren dat een positieve invloed heeft op alle aspecten van het leven**. Andere voorstellen, zoals investeren in robuustere cyber beveiligingssystemen, zijn cruciaal om democratieën, economieën en kritieke infrastructuur te beschermen tegen schokken of interferentie.

Gedurende het onderzoek hebben we onderzocht **hoe burgers technologie zien binnen de verschillende thema's**. Aangezien de wereld steeds afhankelijker wordt van technologie voor haar dagelijkse werking, is het noodzakelijk om deze niet alleen te beschouwen als een hulpmiddel voor werk, communicatie en vermaak, maar ook als diep geworteld in elk aspect van het leven.

Belangrijk is dat het onderzoek ook het vertrouwen van burgers in verschillende actoren heeft gemeten - de Europese Unie, nationale en lokale overheden, internationale organisaties, het maatschappelijk middenveld, de particuliere sector, en in sommige gevallen ook de media en de politie. Het **identificeren van de instellingen met het grootste vertrouwen om verschillende problemen aan te pakken**, is de sleutel tot het omzetten van een reeks zorgen en voorgestelde oplossingen in concrete instrumenten voor sociale verandering.

Belangrijkste bevindingen

ONDERSTEUNING VAN DE GROENE TRANSITIE

Klimaatverandering baart burgers grote zorgen en wordt vaak beschouwd als **"de grootste uitdaging van onze tijd"**. Burgers benadrukten de noodzaak om verloren tijd in te halen na decennia van besluiteloze actie. Klimaatverandering wordt niet gezien in termen van winnaars en verliezers, maar als **een alomvattende uitdaging** die ons allen aangaat. Echter, de **"glokale" sociaaleconomische ongelijkheid** werd genoemd als een complicerende factor voor gemeenschappen en individuen om de uitstoot te verminderen of om te gaan met de gevolgen van klimaatverandering.

Oplossingen die de voorkeur genieten als reactie op de klimaatcrisis, zoals **het belasten van grote vervuilers en het aanpakken van overconsumptie**, tonen aan dat burgers aanzienlijke veranderingen willen zien op zowel industrieel als persoonlijk consumptieniveau. Jongeren in het onderzoek steunden het belasten van vervuilers aanzienlijk meer dan mensen ouder dan 30, wat wijst op een mogelijke verschuiving in langetermijnprioriteiten. Alle deelnemers aan het onderzoek benadrukten het belang van het geven van **prioriteit aan het openbaar vervoer** bij het verminderen van de koolstofuitstoot.

De **afhankelijkheid van geïmporteerde fossiele brandstoffen** werd niet alleen gezien als schadelijk voor het milieu, maar vaak ook als een **steun voor "onvriendelijke" regimes** in olie- en gasrijke landen. Op een vergelijkbare manier werd een aanzienlijk deel van de discussie over **veiligheid** gewijd aan **klimaatgerelateerde natuurrampen**, die binnen de EU als een **directere bedreiging** worden beschouwd dan potentiële gewapende conflicten.

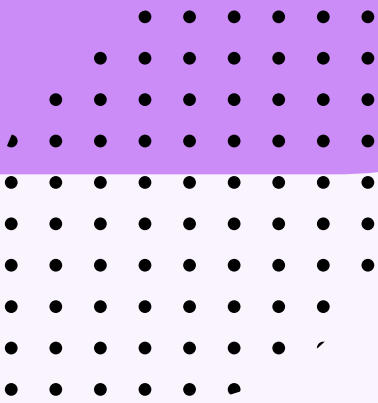
INCLUSIEVE EN DUURZAME GROEI BEVORDEREN

Het algemene sentiment dat uit het onderzoek naar voren kwam, weerspiegelde de **uitdagende economische tijden** waarin we ons bevinden. De **torenhoge inflatie** en **stijgende prijzen** van huisvesting, verwarming, voedsel en andere basisbehoeften schilderen sombere vooruitzichten voor de economische gezondheid van het continent, wat ver afstaat van een typische financiële crisis. Deelnemers uitten niet alleen bezorgdheid over een gebrek aan werkgelegenheid, maar deelden ook hun zorgen over een **personeelscrisis** waardoor veel functies niet worden ingevuld door een gebrek aan mensen met de juiste vaardigheden, gecombineerd met de impact van de digitale en groene transitie.

De dubbele impact van de COVID-19 pandemie en de oorlog in Oekraïne werden gezien als cruciale factoren in de huidige neergang, wat resulteerde in het beeld van een EU die **kwetsbaar is voor mondiale schokken**. Herhaaldelijk werd voorgesteld dat **Europa minder afhankelijk moet worden van de invoer van essentiële producten** zoals voedsel en energie door de productie- en fabricagecapaciteit op eigen bodem te vergroten. Hoewel de burgers over het algemeen de EU als een zwakke speler op het wereldtoneel beschouwen, vinden ze nog steeds dat economische problemen het beste op **Europees niveau kunnen worden aangepakt**.

De meest populaire oplossingen om de economie te herstellen en het welzijn van burgers te verbeteren, zijn het **verhogen van de salarissen van essentiële werknemers** en het aanpakken **van ongelijkheid via belastinghervormingen**. Uit de discussies bleek dat er brede steun is om **het huidige economische model te heroriënteren** van een model dat winst boven alles nastreeft naar een model dat de gehele samenleving ten goede komt. Hoewel tekorten aan arbeidskrachten een veelvoorkomende zorg waren, werd het **aantrekken van buitenlandse werknemers** om de vacatures op te vullen door **geen van de betrokken bevolkingsgroepen of landen als een topprioriteit beschouwd**.

DEMOCRATIE VOOR IEDEREEN

De meningen over de **staat van de democratie varieerden sterk van land tot land**, waarbij deelnemers uit Zweden en Duitsland positiever waren dan de deelnemers uit Frankrijk, Italië en Polen. Over de hele studie heen uitten burgers bezorgdheid over een politiek systeem dat wordt gedomineerd door klikjes en partijhiërarchieën. Ze zagen politici als zwak, inefficiënt en niet bereid om tegen hun eigen belangen in te gaan. Burgers voelden zich grotendeels **afgesloten van het politieke proces** en betreurden een algemeen gevoel van politieke apathie in de Europese samenleving.

De deelnemers pleitten voor **meer betrokkenheid op grassrootsniveau in de politiek**, waarbij maatschappelijke organisaties en gewone burgers zich meer zouden inspannen om leiders en vertegenwoordigers ter verantwoording te roepen. Ze geloofden dat het **aanpakken van corruptie en het beter voorbereiden van burgers om deel te nemen aan een democratische samenleving** de beste oplossingen waren om de haperende democratische normen aan te pakken. Op het gebied van democratie waren de meningen van verschillende leeftijdsgroepen het minst verdeeld, waardoor ruimte ontstond voor een **generatie-overschrijdende consensus** over dit onderwerp.

Er waren zorgen over de **aantasting van burgerrechten**, waarbij vrijheid van meningsuiting en het recht om te protesteren als belangrijke zorgen naar voren kwamen. Burgers zagen ook een meer **gepolariseerde samenleving**, deels gedreven door bevooroordeelde media en de verspreiding van nepnieuws. Om deze trends tegen te gaan, pleitten ze voor programma's die de **mediageletterdheid onder de bevolking vergroten**. Er waren ook oproepen voor meer **inclusiviteit ten opzichte van gemarginaliseerde groepen**, waarbij hun behandeling werd beschouwd als een goede maatstaf voor de gezondheid van democratische normen binnen een samenleving.

VEILIGHEID EN WEERBAARHEID VERSTERKEN

De deelnemers deelden **een algemeen gevoel van veiligheid** en geloofden dat buitenlandse agressie tegen EU-landen zeer onwaarschijnlijk was. Het lidmaatschap van de NAVO, en in mindere mate de EU, droeg aanzienlijk bij aan het geruststellende gevoel van de deelnemers. Tegelijkertijd was er enige **bezorgdheid over het overmatige vertrouwen in de NAVO** voor bescherming, omdat deze bondgenootschap werd gezien als sterk afhankelijk van wie er in het Witte Huis zat. Het voorstel om een **verenigd EU-leger** te vormen vond wel enige steun, maar werd over het algemeen beschreven als een politiek en logistiek mijnenveld dat waarschijnlijk niet snel zou worden gerealiseerd, zelfs niet door de voorstanders.

Ondanks het gevoel van veiligheid beschouwden sommige burgers de **inval van Rusland in Oekraïne als een schok** die de mogelijkheid van een conflict dichterbij huis bracht, met mogelijke gevolgen voor een toename van **cyberaanvallen** en **verkiezingsinterferentie**. Over het algemeen wilden de deelnemers dat hun land en de EU **beter bestand zouden zijn tegen crisissen**, of het nu gaat om militaire dreigingen, natuurrampen, cyberoorlog of pandemieën.

Het implementeren van **preventieve maatregelen om criminaliteit, terroristische aanslagen en radicalisering** terug te dringen, werd gezien als de meest urgente oplossing om de veiligheidssituatie in de EU te verbeteren.

De rol van technologie

Technologie was een terugkerend thema in het onderzoek, waar zowel optimisme als bezorgdheid naar voren kwamen. Deelnemers voerden meestal **geuanceerde discussies** over het onderwerp, waarbij zowel de nadelen als de manieren waarop technologie misbruikt zou kunnen worden aan bod kwamen.

Burgers hadden veel hoop voor de rol die technologie zou kunnen spelen in de strijd tegen klimaatverandering, met name op het gebied van **energie en transport**. Er werd echter duidelijk gewaarschuwd om **niet te veel te steunen op nieuwe technologieën** om de planeet te redden, omdat veel andere acties zonder technologische inbreng ook als belangrijk werden beschouwd. Op een vergelijkbare manier benadrukten burgers de noodzaak om het **menselijke aspect** in de groene transitie te behouden en degenen te beschermen wier levensonderhoud wordt aangetast door technologische vooruitgang en automatisering.

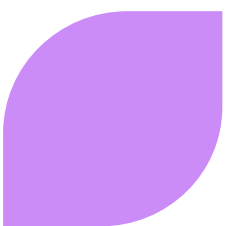
Met betrekking tot de economie werden nieuwe technologieën gezien als een bron van enthousiasme vanwege hun rol in het **stroomlijnen van werkprocessen en het verbeteren van de productiviteit**. Ongelijke toegang tot technologie en de vaardigheden om deze te gebruiken werden gezien als een **potentiële bron van ongelijkheid**, wat kan leiden tot het ontstaan van een digitale kloof.

Bij het bespreken van democratie ging een groot deel van het gesprek over de **invloed van sociale media**, die werden beschreven als een **tweesnijdend zwaard**. Hoewel ze ongekende toegang bieden tot het politieke proces en een groter bereik voor sociale doelen, werden sociale mediaplatforms te vaak gezien als een bron van ideologische echokamers, wat resulteert in een steeds meer gepolariseerde samenleving.

Technologie werd als cruciaal gezien voor het beschermen van onze democratische processen door een hogere mate van veiligheid te bieden tegen kwaadwillige handelingen zoals **verkiezingsinterferentie of cyberaanvallen op kritieke infrastructuur**.

Burgers uitten hun bezorgdheid over de schijnbaar ondergeschikte positie die Europa inneemt in de technologische wedloop, vooral in vergelijking met industrieën in Azië en Noord-Amerika.

Kunstmatige intelligentie werd gezien als een gemengde zegen, waarbij sommige deelnemers het gebruik ervan benoemden voor het monitoren van watergebruik, energieoptimalisatie of het verwijderen van desinformatie uit online feeds, terwijl anderen zich zorgen maakten over de verspreiding van deepfakes.

Een kwestie van vertrouwen

Tijdens het onderzoek hebben we in kaart gebracht **op wie burgers het meeste vertrouwen** om hun zorgen aan te pakken en de voorgestelde oplossingen voor de vier thema's uit te voeren.

Het vertrouwen in de **EU** bleef hoog, vooral bij de jongere generaties en ook in Italië, Spanje en Polen. De EU werd beschouwd als **de meest vertrouwde en belangrijke actor** bij het bespreken van doelen zoals **klimaatactie** en het **herstellen van de economie**. De unieke kracht van de EU om niet alleen invloed uit te oefenen op nationale en lokale overheden, maar ook op burgers en particuliere bedrijven, werd als uniek beschouwd onder alle actoren.

Uit het onderzoek kwam naar voren dat er **een groot vertrouwen** is in **het maatschappelijk middenveld en medeburgers**, vooral onder deelnemers uit Frankrijk, Italië en Zweden. Grassroots organisaties werden gezien als cruciaal voor het versterken van de democratie en speelden ook op andere gebieden een belangrijke rol.

Hoewel het vertrouwen in nationale regeringen sterk varieerde afhankelijk van het onderwerp en het land, werden zij overwegend beschouwd als **de actor met het meeste vertrouwen als het gaat om het garanderen van veiligheid en zekerheid**.

Bij de meeste onderwerpen was het vertrouwen in de **privésector** zeer laag, vaak ongeacht leeftijd of nationaliteit. Privébedrijven werden gezien als winstgedreven en handelden alleen in het algemeen belang wanneer ze onder druk werden gezet door autoriteiten of het publiek.

Over Debating Europe

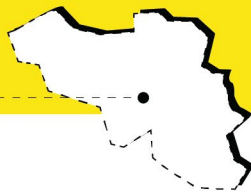
Debating Europe is de burgerbetrokkenheidseenheid van Friends of Europe, een in Brussel gevestigde denktank. Ons doel is om de collectieve intelligentie van burgers in de hele EU te benutten, met als doel beleidsideeën voor een vernieuwd Sociaal Contract voor Europa tegen 2030 te genereren en te testen.

Dit bereiken we door onze groeiende gemeenschap van burgers en maatschappelijke organisaties in heel Europa te betrekken bij focusgroepen en enquêtes. Ons onderzoek is gericht op het herzien en in evenwicht brengen van de relatie tussen de Europese instellingen en lidstaten met de burgers die zij dienen.

Daarnaast dragen we bij aan het herontwerpen van een vernieuwd Sociaal Contract door samen te werken met beleidsmakers en belanghebbenden. We streven naar een democratie die geschikt is voor de 21e eeuw en die:

- Mensen aanmoedigen en in staat stellen om een grotere rol te spelen in de grote strategische en beleidsbeslissingen die hun leven en dat van toekomstige generaties beïnvloeden.
- De dialoog stimuleert, waardoor mensen de vaardigheden en het vertrouwen kunnen ontwikkelen die nodig zijn om zelf betrokken te raken bij de beslissingen die hun leven bepalen.
- Zorgt voor een gezonde publieke ruimte om democratische verandering mogelijk te maken door burgers en beleidsmakers met elkaar in contact te brengen.

Door de dynamiek tussen politieke instellingen en burgers te veranderen, streven we ervoor te zorgen dat besluitvormingsprocessen en beleid in de hele EU daadwerkelijk de aspiraties van haar burgers weerspiegelen en zo een meer inclusief, duurzaam en toekomstgericht Europa creëren.

BEVORDERING VAN INCLUSIEVE EN DUURZAME GROEI

TOPAANBEVELINGEN

- 1 Verhoog het salaris van essentiële werknemers
- 2 Hervorm de belastingen om inkomensongelijkheid aan te pakken
- 3 Standaardiseer telewerken en introduceer de vierdaagse werkweek

ONDERSTEUNING VAN DE GROENE TRANSITIE

TOPAANBEVELINGEN

- 1 Afval verminderen
- 2 Belast de grootste vervuilers
- 3 Maak milieuvriendelijke producten betaalbaarder

ACTOREN

MEESTE VERTROUWEN IN

- Nationale overheid
- Europese Unie

MINSTE VERTROUWEN IN

- Internationale organisaties

ROL VAN TECHNOLOGIE

Kleine en middelgrote bedrijven moeten gesteund en gestimuleerd worden om niet naar het buitenland te verhuizen en het concurrentievermogen van Europa te behouden, waarbij technologie een belangrijke rol speelt

ACTOREN

MEESTE VERTROUWEN IN

- Europese Unie
- Internationale organisaties
- Burgermaatschappij

MINSTE VERTROUWEN IN

- Nationale overheid
- Privésector

ROL VAN TECHNOLOGIE

Hoewel technologie de groene overgang kan ondersteunen, kan dit niet alleen de klimaatverandering oplossen en moet er dus ook niet te veel op gerekend worden

VERSTERKEN VAN DE VEILIGHEID EN WEERBAARHEID

TOPAANBEVELINGEN

- 1 Preventieve maatregelen om misdaad, geweld en radicalisering terug te dringen
- 2 Essentiële diensten weerbaarder maken tegen aanslagen
- 3 Tegengaan van polarisatie en propaganda door in te zetten op mediageletterdheid

EEN DEMOCRATIE DIE VOOR IEDEREEN WERKT

TOPAANBEVELINGEN

- 1 Bestrijd corruptie
- 2 Burgers voorzien van de vaardigheden die nodig zijn om deel te nemen aan een democratische samenleving
- 3 De betrokkenheid van burgers bij de formele besluitvorming vergroten

ACTOREN

MEESTE VERTROUWEN IN

- Europese Unie
- Nationale overheid

MINSTE VERTROUWEN IN

- Politie en leger
- Internationale organisaties
- Privésector

ROL VAN TECHNOLOGIE

Digitale veiligheid is een prioriteit die moet worden aangepakt op Europees niveau

ACTOREN

MEESTE VERTROUWEN IN

- Europese Unie
- Burgermaatschappij

MINSTE VERTROUWEN IN

- Media
- Privésector
- Internationale organisaties

ROL VAN TECHNOLOGIE

Technologie kan democratische processen ondersteunen door informatie te verspreiden en desinformatie tegen te gaan, maar streng toezicht is essentieel om de risico's van polarisatie te beperken en de gegevens van burgers te beschermen

Debating Europe

infos@debatingeurope.eu
debatingeurope.eu

Making European democracy fit for the 21st century

